

ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านดอน
อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย*

AN ANALYSIS SYUDY OF THE MORALITY IN PHAWED TRADITION OF
BAN TON SUBDISTRICT, RATTANAWAPI DISTRICT, NONG KHAI
PROVINCE

พระครูวาปีชัยศิริ ยโสธโร (ทองสัน)¹, บุญส่ง สินธุ์นอก², พระมหาประทีป อภิวฑฒโน³
และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Phrakhru Wapichaisiri Yasodharo (Thong San)¹, Boonsong Sinthunok², Phamaha Prateep Abhivatdhanon³
and Arithat loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 กุมภาพันธ์ 2568

Received 8 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 25 February 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประวัติการเทศน์ผะเหวดของภาคอีสาน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอน อำเภอรัตนวาปี จังหวัด
หนองคาย และ 3. ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านดอน
อำเภอรัตนวาปีจังหวัดหนองคาย การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และ

Citation:

* พระครูวาปีชัยศิริ ยโสธโร (ทองสัน),บุญส่ง สินธุ์นอก,พระมหาประทีป อภิวฑฒโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568).

ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านดอน

อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(1), 396-410.

Phrakhru Wapichaisiri Yasodharo (Thong San), Boonsong Sinthunok, Phamaha Prateep Abhivatdhanon
and Arithat loesruamchok. (2025). An Analysis Syudy Of The Morality In Phawed Tradition Of Ban Ton
Subdistrict, Rattanawapi District, Nong Khai Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(1),
396-410.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประวัติการเทศน์พระเวสของภาคอีสาน พบว่า มีรากฐานจากพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีการเล่าเรื่องพระเวสสันดรชาดกแบ่งเป็น 13 กัณฑ์ สวดด้วยภาษาบาลีและภาษาอีสาน พร้อมใช้สำเนียงและคำคล้องจองเพื่อความเพลิดเพลิน งานเทศน์จัดขึ้นในเดือน 4 (มีนาคม-เมษายน) เป็นส่วนหนึ่งของฮีตสิบสอง ส่งเสริมความเลื่อมใสในศาสนาและความสามัคคีในชุมชน

2. สภาพปัจจุบันประเพณีบุญพระเวสในตำบลบ้านดอนยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม พร้อมปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย ผ่านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในงาน เช่น เครื่องเสียงและไฟส่องสว่าง การจัดขบวนแห่ด้วยวัสดุพื้นบ้าน และการมีส่วนร่วมของชาวบ้านทุกวัย นอกจากนี้ งานบุญยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. วิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญพระเวสของ ตำบลบ้านดอน พบว่า ประเพณีนี้ ส่งเสริมคุณธรรมในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมความเสียสละและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ภายในครอบครัวและชุมชนกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคี พร้อมทั้งเป็นเวทีในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางศาสนาให้กับคนรุ่นหลังเพื่อความยั่งยืนในสังคม

คำสำคัญ: จริยธรรม, ประเพณี, บุญพระเวส,

Abstract

This research aims to 1) Study the history of Phra Wet preaching in the Isan region. 2) Examine the current state of the Bun Phra Wet tradition in Ban Ton Subdistrict, Rattana-wapi District, Nong Khai Province. 3) Analyze the ethical aspects of the Bun Phra Wet tradition in Ban Ton Subdistrict, Rattana-wapi District, Nong Khai Province. This qualitative research gathers data from documents and interviews with 20 key informants using an interview

guide. The collected data is analyzed through comparative analysis to identify relationships among the information.

The research findings reveal that

1. The history of Phra Wet preaching in the Isan region Phra Wet preaching has its roots in Theravāda Buddhism, narrating the Vessantara Jātaka story in 13 chapters, chanted in both Pali and the Isan language. The chanting incorporates rhythmic tones and rhyming words to enhance engagement. The preaching is held in the fourth lunar month (March-April) as part of the "Twelve Heets" tradition, reinforcing religious faith and fostering community unity.

2. The current state of the Bun Phra Wet tradition in Ban Ton Subdistrict The tradition has preserved its original identity while adapting to modern times. The event incorporates modern technology, such as sound systems and lighting, while still using local materials in processions. People of all ages participate in the event, which not only strengthens communal bonds but also stimulates the local economy and promotes tourism.

3. Ethical aspects of the Bun Phra Wet tradition in Ban Ton Subdistrict This tradition fosters moral values at individual, family, community, cultural, and environmental levels. It promotes selflessness and ethical living. Religious and cultural activities strengthen family and community ties, ensuring harmony and unity. Furthermore, the event serves as a platform for passing down cultural heritage and religious values to future generations, ensuring the sustainability of society.

Keywords: Ethics, Tradition, Bun Phahueat

บทนำ

ประเพณีบุญผะเหวดเป็นหนึ่งในประเพณีที่สืบทอดมาจากรากฐานพุทธศาสนาเถรวาท และวัฒนธรรมของชาวอีสาน มีการเล่าเรื่องพระเวสสันดรชาดกแบ่งเป็น 13 กัณฑ์ โดยใช้ภาษาบาลีและภาษาอีสานผ่านการถ่ายทอดที่มีสำเนียงและคำคล้องจอง (กัลยาณี สมศรี, 2558) เพื่อ

สร้างความเพลิดเพลินและปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้ฟัง ประเพณีนี้ไม่เพียงแต่เป็นงานศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความสามัคคีในชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและจริยธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง อย่างไรก็ตาม ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงและความคงอยู่ของจริยธรรมในประเพณีนี้ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560)

การวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดมีความสำคัญเนื่องจากการตรวจสอบและประเมินคุณค่าทางศีลธรรมที่สืบทอดมาจากอดีต สะท้อนถึงแนวคิดและความเชื่อที่เป็นรากฐานของชุมชนในด้านศาสนา วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม (สถาบันวิจัยวัฒนธรรมไทย, 2559) ในยุคที่ค่านิยมสมัยใหม่มีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้น การถ่ายทอดและรักษาจริยธรรมดั้งเดิมจึงมีความท้าทาย งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความคงอยู่ของจริยธรรมในประเพณี (ชัยชาญ นามสุข, 2561) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการสืบสานและพัฒนาคุณธรรมเหล่านี้ต่อไป

ในปัจจุบัน แม้ว่าประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอนจะยังคงได้รับการจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความสำคัญในชุมชน แต่ก็พบการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการจัดงาน เช่น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในงาน ทั้งในด้านเครื่องเสียงและการจัดแสงสว่าง รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดเรื่องเล่าให้เข้ากับความต้องการของคนรุ่นใหม่ (ปรีชา ทองสุข, 2559) นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างในแนวคิดและค่านิยมทางจริยธรรมระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ซึ่งอาจส่งผลต่อการสืบทอดและการตีความคุณค่าทางจริยธรรมของประเพณีนี้ในอนาคต กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วย ผู้รู้และผู้สืบทอดประเพณีในชุมชน (เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้เฒ่า) พระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาที่มีบทบาทในการจัดงานบุญผะเหวด ผู้มีส่วนร่วมในงานบุญ เช่น ชาวบ้านและผู้จัดงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและจริยธรรมท้องถิ่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญประมาณ 20 รูป/คน จะช่วยให้ได้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านประเพณีและจริยธรรม

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ งานวิจัยนี้คาดว่าจะให้ประโยชน์ในหลายมิติ ดังนี้ 1. ด้านวิชาการ เป็นข้อมูลและแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน 2. ด้านการสืบสานวัฒนธรรม ช่วยให้ชุมชนเห็นคุณค่าของประเพณีและจริยธรรมดั้งเดิม ส่งเสริมการรักษาและพัฒนาประเพณีบุญผะเหวดให้คงอยู่ต่อไปในยุคสมัยใหม่ 3. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนานโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยววัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน 4. ด้านจริยธรรม ช่วยส่งเสริมคุณธรรมและค่านิยมที่ดีแก่คนในชุมชน และเป็นแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมแก่คนรุ่นใหม่ให้สืบสานต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติการเทศน์ผะเหวดของภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

นุจรินทร์ พลแสน (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทุงในประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด : ลวดลายและคติความเชื่อสู่การสร้างสรรค่านาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ทุงผะเหวดเทศน์มหาชาติ พบว่าลวดลายของทุงในจังหวัดร้อยเอ็ดมีเอกลักษณ์โดดเด่นด้วยการทอคันด้วยดอกไม้ไฟ พร้อมทั้งแสดงคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการถวายทุงในสองมิติ คือ การทำบุญเพื่อความสุขและสิริมงคลในชีวิต และการให้ทานเพื่อช่วยให้วิญญาณผู้ตายหลุดพ้นจากนรก นอกจากนี้ยังมีการระบุชื่อผู้สร้างผ้าทุงและผู้ถวายชนมโณผลงาน อีกทั้งงานวิจัยยังได้นำเสนอการสร้างสรรค่านาฏศิลป์ร่วมสมัยที่อิงองค์ประกอบดั้งเดิมของทุงผ่านกระบวนการออกแบบและการแสดงในหลายช่วง

จิราภรณ์ เชื้อพรวน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงประเพณีงานบุญผะเหวดของบ้านไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่าประเพณีบุญผะเหวดที่บ้านไฮหย่องมีการสืบทอดการเล่นพื้นบ้านโดยเฉพาะการแข่งผีโขน ซึ่งใช้คำร้องภาษาถิ่นในการบรรยายเรื่องพระเวสสันดรชาดก นิทานพื้นบ้านและคติเตือนใจในภาคอีสาน นอกจากนี้ การจัดขบวนแห่เชิญพระเวสสันดรยังดำเนินอย่างสวยงามและสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานรวมทั้งส่งเสริมความสามัคคีและความสุขในชุมชนและครอบครัว

เบญจทิพย์ เพชรสม (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทำนองเทศน์ผะเหวดในมิติทางดุริยางคศิลป์ พบว่าในประเพณีบุญผะเหวดซึ่งมี 13 ถิ่นที่นั้นมีการใช้ทำนองเทศน์หลัก 2 แบบ คือ ทำนอง “เดิน” ที่มีการเคลื่อนเสียงแบบราบเรียบและทำนอง “แหล่” ที่มีการสลับเสียงสูงต่ำ นอกจากนี้ยังพบทำนองดั้งเดิมอีก 3 รูปแบบ ได้แก่ ทำนองกาตันก้อน, ทำนองช้างเทียมแม่ และทำนองลมพัดพร้าว โดยแต่ละทำนองมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนวิธีการถ่ายทอดจังหวะและความรู้สึกทางดนตรีที่แตกต่างกัน

พระครูปฏิสนธิธรรม (ประยูร ชุมโคตร) (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผ้าผะเหวด : สัญลักษณ์ประเพณีชาวพุทธอีสาน พบว่าผ้าผะเหวดไม่ใช่เพียงเครื่องประดับในงานบุญเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อที่บรรจุความหมายและกุศโลบายทางศาสนา โดยผ้าผะเหวดเป็นผืนยาวที่มีการเขียนภาพเล่าเรื่องพระเวสสันดรเพื่อใช้ในขบวนแห่เข้าวัด ซึ่งสะท้อนถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า และแนวทางการดำเนินชีวิตให้พ้นทุกข์ ผ่านการออกแบบที่ผสมผสานความงามและความหมายทางจริยธรรม

เอนก พลโยธา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุดบุญผะเหวด พบว่าประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสานมีความยิ่งใหญ่และยึดถือมาจากจารีตประเพณี “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” ซึ่งส่งเสริมความช่วยเหลือและความสามัคคีในชุมชน นักวิจัยได้นำแรงบันดาลใจจากประเพณีนี้มาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณีด้วยเทคนิคการระบายสีอะคริลิกบนผ้าใบ จำนวน 4 ชิ้น โดยผลงานเหล่านี้สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความศรัทธาและความงดงามของบุญผะเหวดในแง่มุมของศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ช่วยเปิดมุมมองที่หลากหลายในการเข้าใจและถ่ายทอดคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสาน ตั้งแต่ด้านลวดลายผ้า การแสดงนาฏศิลป์ ดนตรีประเพณี ไปจนถึงการท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์งานศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งต่างก็เป็นการสืบสานและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบการวิจัย แนวทางการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจความหมายและคุณค่าทางจริยธรรมที่แฝงอยู่ในประเพณีบุญผะเหวด กรอบแนวคิด อิงจากทฤษฎีจริยธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ประสบการณ์ และการสังเกตในภาคสนาม

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง 1. กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เฒ่า และผู้รู้ประเพณี พระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาที่มีบทบาทในงานบุญผะเหวด ผู้มีส่วนร่วมในงานบุญ เช่น ชาวบ้าน ผู้จัดการงาน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบตั้งใจ (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงกับประเพณีบุญผะเหวด โดยคาดว่าจะได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประมาณ 20 รูป/คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1. การศึกษาเอกสาร (Document Analysis) รวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและคติความเชื่อในประเพณีบุญผะเหวด เช่น งานวิจัยที่ผ่านมา หนังสือ และบทความวิชาการ 2. การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) เข้าร่วมและสังเกตการณ์ในงานบุญผะเหวดที่จัดขึ้นในตำบลบ้านด่อน เพื่อบันทึกสภาพแวดล้อม กิจกรรม และการแสดงออกของจริยธรรมในช่วงงาน และ 3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จัดทำสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ส่วนตัว และมุมมองต่อค่านิยมทางจริยธรรมในประเพณี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การถอดความและจัดระเบียบข้อมูล: ทำการถอดเสียงจากการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลการสังเกตให้เป็นลายลักษณ์อักษร และ 2. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้มาแบ่งหมวดหมู่และตีความตามประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด เช่น ค่านิยมในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบธีม (Thematic Analysis) เพื่อค้นหาและสรุปประเด็นที่สำคัญจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. การแปลผลและนำเสนอผลการวิจัย 1. การสังเคราะห์ผลข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบบรรยาย โดยอ้างอิงข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ และการสังเกตในภาคสนาม 2. การอภิปรายผล เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์กับทฤษฎีและงานวิจัยที่ผ่านมาเพื่อชี้ให้เห็นความสอดคล้องหรือความแตกต่าง รวมถึงข้อเสนอแนะในการสืบสานจริยธรรมใน

ประเพณีบุญผะเหวด และ3. การสรุปผล สรุปผลการวิจัยและระบุประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบ รวมถึงแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรมในงานบุญผะเหวดในอนาคต

ผลการวิจัย

1. ประวัติการเทศน์ผะเหวดของภาคอีสาน การเทศน์ผะเหวด หรือการเล่าเรื่องพระเวสสันดรชาดก เป็นประเพณีสำคัญของชาวอีสาน มีรากฐานจากพุทธศาสนาเถรวาท เชื่อว่าการฟังเทศน์ครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวจะได้านิสงส์สูงสุด งานบุญนี้จัดขึ้นในเดือน 4 (มีนาคม-เมษายน) เป็นส่วนหนึ่งของ ฮีตสิบสอง เนื้อหาเทศน์แบ่งเป็น 13 กัณฑ์ โดยพระสงฆ์ถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาบาลีและภาษาอีสาน มีการใช้สำเนียงและคำคล้องจองเพื่อความสนุกสนาน บางส่วนอาจร้องเป็นจังหวะคล้ายหมอลำ งานเทศน์ผะเหวดมีบรรยากาศคึกคัก ชาวบ้านร่วมฟังเทศน์ทั้งวันทั้งคืน พร้อมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ขบวนแห่ ฟ้อนรำ และการแสดงหมอลำ ประเพณีนี้มีความสำคัญในด้านศาสนา สร้างความเลื่อมใสในพุทธศาสนา ด้านสังคมช่วยเสริมสร้างความสามัคคี และด้านวัฒนธรรมสะท้อนเอกลักษณ์ของชาวอีสาน แม้ยุคปัจจุบันจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้าง แต่ยังคงได้รับความนิยมและสืบทอดต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. สภาพปัจจุบันของประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอนยังคงเอกลักษณ์และความสำคัญดั้งเดิมไว้อย่างดี พร้อมปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันในทุกมิติ 1. ด้านกายภาพ งานจัดขึ้นที่วัดเป็นศูนย์กลาง เช่น วัดบ้านดอน มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัย เช่น เครื่องเสียงและไฟส่องสว่าง ตกแต่งขบวนแห่ด้วยวัสดุพื้นบ้าน เช่น ผ้าทอ ดอกไม้ และเครื่องจักสาน สร้างบรรยากาศที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. ด้านประชาชน ชาวบ้านทุกวัยร่วมมือกันจัดเตรียมงานและส่งเสริมการสืบสานประเพณีโดยเน้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประเพณีนี้ช่วยเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน 3. ด้านเศรษฐกิจ งานบุญกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าและอาหารพื้นบ้าน ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ 4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิม เช่น การเทศน์ภาษาอีสาน ขบวนแห่ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทำบุญเพื่อปลูกฝังคุณธรรม การใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดสดช่วยขยายการเข้าถึงและดึงดูดคนรุ่นใหม่ ประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอนจึงเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงศาสนา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ในชุมชน พร้อมส่งเสริมเศรษฐกิจและปรับตัวเพื่อความยั่งยืนในยุคสมัยใหม่

3. วิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของ ตำบลบ้านดอน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เป็นประเพณีที่สะท้อนจริยธรรมในหลายมิติ ทั้งด้านปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยในระดับปัจเจกบุคคล ประเพณีนี้ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ความเสียสละ และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ส่วนในระดับครอบครัว กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความเข้าใจ และการปลูกฝังคุณธรรมให้สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชน ในระดับชุมชน ประเพณีบุญผะเหวดส่งเสริมความสามัคคี การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชน ขณะที่ด้านวัฒนธรรม ประเพณีนี้เป็นเวทีสำคัญในการสืบสานและส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การปฏิบัติศาสนกิจ และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ประเพณีบุญผะเหวดสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและธรรมชาติ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างจริยธรรมในทุกมิติของประเพณีนี้ช่วยส่งเสริมคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลในชุมชน พร้อมทั้งถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลัง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การเทศน์ผะเหวดในภาคอีสานมีบทบาทสำคัญในหลายมิติ ได้แก่ 1. ด้านศาสนา การเทศน์ผะเหวดเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ่ายทอดหลักธรรมเรื่องทานบารมีและการเสียสละของพระเวสสันดรผ่านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คำสอนเข้าใจง่ายและเข้าถึงชุมชน การฟังเทศน์ครบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวถือเป็นอาานิสงส์สูงสุด กระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมทำบุญและปฏิบัติธรรม 2. ด้านสังคม งานเทศน์เป็นศูนย์กลางรวมตัวของคนในชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีผ่านการร่วมแรงร่วมใจจัดเตรียมงาน กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ขบวนแห่ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน ช่วยสร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างคนทุกวัย 3. ด้านวัฒนธรรม การเทศน์ผะเหวดสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอีสาน ทั้งการใช้ภาษา สำเนียง ศิลปะพื้นบ้าน และการตกแต่งขบวนแห่ด้วยวัสดุธรรมชาติ ทำให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและรักษารากเหง้าวัฒนธรรมของชุมชน 4. ด้านเศรษฐกิจ งานเทศน์ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน

จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อีกทั้งยังดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และบริการขนส่ง ได้รับประโยชน์ และ5. การปรับตัวในยุคปัจจุบัน แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลง แต่ประเพณีเทศน์ผะเหวดยังคงเอกลักษณ์ไว้ได้ผ่านการใช้เทคโนโลยี เช่น การถ่ายทอดสดออนไลน์ และการปรับรูปแบบกิจกรรมให้กระชับขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของเยาวชนช่วยให้ประเพณียังคงมีชีวิตชีวาและสืบทอดต่อไป การเทศน์ผะเหวดเป็นประเพณีที่เชื่อมโยงศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวอีสาน แม้บริบทสังคมจะเปลี่ยนแปลง แต่การปรับตัวที่เหมาะสมทำให้ประเพณีนี้ยังคงดำรงอยู่และมีบทบาทสำคัญ ทั้งในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นุจรินทร์ พลแสน** (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทูงในประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด : ลวดลายและคติความเชื่อสู่การสร้างสรรค่านาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ทูงผะเหวดเทศน์มหาชาติ พบว่าลวดลายของทูงในจังหวัดร้อยเอ็ดมีเอกลักษณ์โดดเด่นด้วยการทอคันด้วยดอกไม้ไผ่ พร้อมทั้งแสดงคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการถวายเป็นทาน คือ การทำบุญเพื่อความสุขและสิริมงคลในชีวิต และการให้ทานเพื่อช่วยให้วิญญาณผู้ตายหลุดพ้นจากนรก นอกจากนี้ยังมีการระบุชื่อผู้สร้างผ้าทูงและผู้ถวายขนมในผลงาน อีกทั้งงานวิจัยยังได้นำเสนอการสร้างสรรค่านาฏศิลป์ร่วมสมัยที่อิงองค์ประกอบดั้งเดิมของทูงผ่านกระบวนการออกแบบและการแสดงในหลายช่วง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอนสะท้อนถึงบทบาทสำคัญในหลายมิติ ดังนี้ 1. ด้านกายภาพ การจัดงานยังคงใช้วัดเป็นศูนย์กลางและตกแต่งขบวนด้วยวัสดุธรรมชาติ ควบคู่กับการนำเทคโนโลยี เช่น เครื่องเสียงและแสงสว่าง มาช่วยเพิ่มความสะดักและดึงดูดผู้เข้าร่วมมากขึ้น แสดงถึงความสามารถในการอนุรักษ์ประเพณีควบคู่กับการปรับตัวให้ทันสมัย 2. ด้านประชาชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงาน แสดงถึงสามัคคีและความร่วมแรงร่วมใจ การถ่ายทอดสดออนไลน์ช่วยขยายการมีส่วนร่วมไปยังผู้ที่อยู่ห่างไกล และการปลูกฝังประเพณีให้เยาวชนช่วยให้วัฒนธรรมได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง 3. ด้านเศรษฐกิจ งานบุญกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน รวมถึงดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ธุรกิจในพื้นที่ เช่น ร้านอาหารและที่พัก ได้รับประโยชน์ อีกทั้งยังส่งเสริมการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และ4. ด้านสังคมและวัฒนธรรมประเพณีนี้ช่วยรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมอีสานและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน กิจกรรมทางศาสนาและศิลปะพื้นบ้านช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและความสามัคคี การนำเทคโนโลยีมาใช้และการมีส่วนร่วม

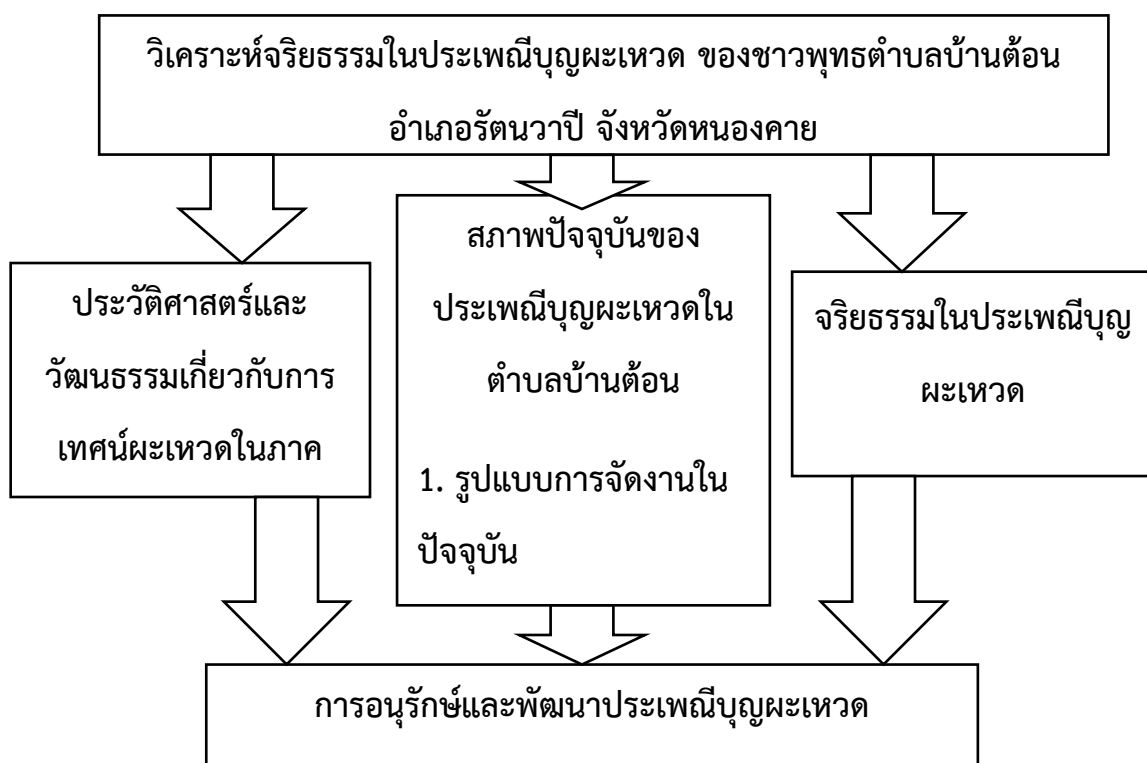
ของเยาวชนทำให้ประเพณีมีชีวิตชีวาและสามารถสืบทอดต่อไป ประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอนสะท้อนถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมควบคู่กับการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัยทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ในชุมชน ไม่เพียงเป็นพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต กระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอีสานให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เชื้อพรวน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงประเพณีงานบุญผะเหวดของบ้านไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่าประเพณีบุญผะเหวดที่บ้านไฮหย่องมีการสืบทอดการเล่นพื้นบ้านโดยเฉพาะการแข่งผีซัน ซึ่งใช้คำร้องภาษาถิ่นในการบรรยายเรื่องพระเวสสันดรชาดกนิทานพื้นบ้านและคติเตือนใจในภาคอีสาน นอกจากนี้ การจัดขบวนแห่เชิญพระเวสสันดรยังดำเนินอย่างสวยงามและสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน รวมทั้งส่งเสริมความสามัคคีและความสุขในชุมชนและครอบครัว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ประเพณีดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมในหลายระดับ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้ 1. ด้านปัจเจกบุคคล ประเพณีบุญผะเหวดช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบ ความเมตตา และความเคารพในตนเองผ่านการปฏิบัติศาสนกิจและการทำบุญ ซึ่งส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในหลักศีลธรรมและการมีวิถีพุทธที่สมดุล 2. ด้านครอบครัว กิจกรรมในงานบุญช่วยสร้างความสามัคคีและความรักในครอบครัว การร่วมกันทำบุญและเข้าร่วมงานส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมที่เป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต 3. ด้านชุมชน ประเพณีบุญผะเหวดเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน พร้อมทั้งกระตุ้นพัฒนาการด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน 4. ด้านวัฒนธรรม งานบุญเป็นเวทีสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเผยให้เห็นศิลปะพื้นบ้านและการปฏิบัติศาสนกิจที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น สร้างความภาคภูมิใจและการส่งต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง 5. ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดงานบุญผะเหวดยังสอดแทรกจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การจัดการขยะอย่างมีระบบ และการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเพณีบุญผะเหวดไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างความสามัคคีและความยั่งยืน พร้อมปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรมที่เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาชุมชนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดสรกิตติคุณ (ประยูร ชุมโคตร) (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผ้าผะเหวด : สัญลักษณ์ประเพณีชาวพุทธอีสาน” พบว่าผ้าผะเหวด

ไม่ใช่เพียงเครื่องประดับในงานบุญเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อที่บรรจุความหมายและกุศโลบายทางศาสนา โดยผ้าผะเหวดเป็นผืนยาวที่มีการเขียนภาพเล่าเรื่องพระเวสสันดรเพื่อใช้ในขบวนแห่เข้าวัด ซึ่งสะท้อนถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าและแนวทางการดำเนินชีวิตให้พ้นทุกข์ ผ่านการออกแบบที่ผสมผสานความงามและความหมายทางจริยธรรม

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพแสดง องค์ความรู้จากการวิจัย

1. องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเทศน์ผะเหวดในภาคอีสาน ประกอบด้วย ลักษณะเฉพาะและวิวัฒนาการ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและพัฒนาการของการเทศน์ผะเหวดในบริบทของภาคอีสาน บทบาทในวิถีชีวิต เข้าใจถึงบทบาทของการเทศน์ผะเหวดในฐานะเครื่องมือส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม และการสื่อสารค่านิยมทางศาสนาแก่คนใน

ชุมชน ความสัมพันธ์กับประเพณีอื่น เข้าใจถึงการเชื่อมโยงของการเทศน์ผะเหวดกับประเพณี และความเชื่อในท้องถิ่น

2. ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของประเพณีบุญผะเหวดในตำบลบ้านดอน ประกอบด้วย รูปแบบการจัดงานในปัจจุบัน ทราบถึงลักษณะการจัดงานและการเปลี่ยนแปลงของประเพณีเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ เข้าใจถึงปัจจัยที่สนับสนุนหรือท้าทายการสืบทอดประเพณี เช่น บทบาทของคนรุ่นใหม่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ความมีชีวิตชีวาของประเพณี เห็นภาพความสำคัญและการตอบสนองของคนในชุมชนต่อประเพณีบุญผะเหวดในปัจจุบัน

3. องค์ความรู้ด้านจริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ประกอบด้วย หลักจริยธรรมที่สะท้อนในประเพณี ได้ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมและคุณค่าที่ถูกนำเสนอในบทเทศน์และการปฏิบัติกิจกรรมในประเพณี ผลกระทบต่อผู้เข้าร่วม เข้าใจถึงการสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมแก่คนในชุมชนผ่านการเทศน์และกิจกรรมในงาน บทบาทเชิงการศึกษา เห็นภาพว่าประเพณีนี้มีผลต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดค่านิยมจริยธรรมอย่างไร

4. ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีบุญผะเหวด แนวทางในการส่งเสริมความสำคัญของประเพณีในสังคมปัจจุบัน วิธีการปรับประยุกต์ประเพณีให้เหมาะสมกับบริบทใหม่โดยยังคงรักษาคติวิญญานและคุณค่าเดิม องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและจริยธรรมของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีในชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของตำบลบ้านดอน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นศึกษาคุณค่าทางจริยธรรม และค่านิยมที่แฝงอยู่ในประเพณีบุญผะเหวด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและศาสนาของชุมชนในภาคอีสาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประเพณีบุญผะเหวดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและถ่ายทอดจริยธรรมให้กับบุคคลในระดับต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านปัจเจกบุคคล: ส่งเสริมความรับผิดชอบ เมตตา และความเคารพในตนเองผ่านการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม 2. ด้านครอบครัว: ช่วยสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยเฉพาะผ่านกิจกรรม

ร่วมกันในการทำบุญ 3. ด้านชุมชน: เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงกระตุ้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม 4. ด้านวัฒนธรรม: เป็นเวทีในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น 5. ด้านสิ่งแวดล้อม: สอดแทรกจริยธรรมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุป งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าประเพณีบุญผะเหวดไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและสังคมในระยะยาว และได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมการสืบสานประเพณีบุญผะเหวดในระดับชุมชนและท้องถิ่น 2. บูรณาการจริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3. พัฒนาการศึกษาด้านวัฒนธรรมในสถานศึกษา 4. สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วัฒนธรรมระดับภูมิภาค 5. ใช้ประเพณีบุญผะเหวดเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักในชุมชน นำผลการวิจัยไปจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 2. บูรณาการผลการวิจัยในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในประเพณีบุญผะเหวด 3. สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยในประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนและเยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวดและสามารถเชื่อมโยงจริยธรรมที่ได้กับการดำเนินชีวิต 4. พัฒนายุทธศาสตร์การอนุรักษ์วัฒนธรรมในระดับชุมชน ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดนโยบายสำหรับการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวดในระดับท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความยั่งยืน 5. ขยายผลการวิจัยในเชิงปฏิบัติระดับประเทศ นำผลการวิจัยไปเป็นตัวอย่างสำหรับการพัฒนาประเพณีในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะในกลุ่มชุมชนที่ยังคงรักษาประเพณีบุญผะเหวด เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและจริยธรรมในระดับประเทศ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. ศึกษาบริบทเปรียบเทียบระหว่างชุมชน 2. ควรเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ การวิจัยครั้งต่อไปควรสำรวจผลกระทบของประเพณีบุญผะเหวดที่มีต่อชุมชนในด้านสังคมและเศรษฐกิจ 3. การเจาะลึกการสืบทอดประเพณีในกลุ่มคนรุ่นใหม่ 4. สำรวจการบูรณาการประเพณีกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน วิจัยแนวทางที่สามารถบูรณาการจริยธรรมจากประเพณีบุญผะเหวดเข้ากับการพัฒนา

ชุมชนในมิติอื่น ๆ 5. ใช้วิธีการวิจัยแบบสหสาขาวิชา แนะนำให้การวิจัยครั้งต่อไปบูรณาการความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จิกัลยาณี สมศรี. (2558). ประเพณีบุญผะเหวดและการถ่ายทอดจริยธรรมในชุมชนอีสาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- จิราภรณ์ เชื้อพรวน. (2564). การท่องเที่ยวเชิงประเพณีงานบุญผะเหวดของบ้านไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. วารสารวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 3(3), 138-149.
- ชัยชาญ นามสุข. (2561). วัฒนธรรมและจริยธรรมในประเพณีไทย: กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นุจรินทร์ พลแสน. (2566). ทูตในประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด : ลวดลายและคติความเชื่อสู่การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด ทูตผะเหวดเทศน์มหาชาติ. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(2), 102-128.
- เบญจทิพย์ เพชรสม. (2566). การศึกษาทำนองเทศน์ผะเหวดในมิติทางดุริยางคศิลป์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3), 65-80.
- ปรีชา ทองสุข. (2559). จริยธรรมในประเพณีและศาสนกิจของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนธรรมไทย.
- พระครูปลัดสรกิตติคุณ (ประยูร ชุมโคตร). (2565). ผ้าผะเหวด : สัญลักษณ์ประเพณีชาวพุทธอีสาน. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 4(3), 283-292.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2560). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเพณีในภาคอีสาน. ขอนแก่น: สำนักวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยวัฒนธรรมไทย. (2559). รายงานการวิจัยประเพณีและจริยธรรมในชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวัฒนธรรมไทย.
- เอนก พลโยธา. (2563). การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุดบุญผะเหวด. วารสารช่อพะยอม, 31(2), 76-94.